ATİLA ERALP - E. FUAT KEYMAN - ZERRİN TORUN

Uluslararası Düzen Değişirken

GALİP L. YALMAN'IN KATKILARIYLA

İletişim Yayınları 3772 • Araştırma-İnceleme Dizisi 636
ISBN-13: 978-975-05-4068-4
© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora
DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Berfin İnan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ATİLA ERALP
E. FUAT KEYMAN
ZERRİN TORUN

Uluslararası Düzen Değişirken

GALİP L. YALMAN'IN KATKILARIYLA

iletişim

ATİLA ERALP 1972 yılında ODTÜ Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olduktan sonra, yüksek lisans (1975) ve doktora (1983) derecelerini Güney California Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden aldı. 1978 yılında ODTÜ Kamu Yönetimi Bölümü'nde göreve başlamasının ardından, 1984 yılından itibaren ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1985 yılında London School of Economics and Political Science ve 1992-1993 yıllarında ise Fullbright bursuyla gittiği Princeton Üniversitesi'nde konuk araştırmacı olarak bulundu. 1993-2005 yıllarında ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü başkanlığı görevini yürüttü. 1995 yılında profesör unvanını aldı. 1997 yılından emekliliğine kadar olan sürede kurucuları arasında olduğu Avrupa Çalışmaları Merkezi'nin başkanlığını üstlendi. 2002'den itibaren Avrupa Entegrasyon Politikaları alanında Jean Monnet kürsüsü sahibidir. 2017-2023 yılları arasında Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi'nde Mercator-IPC Kıdemli Araştırmacısı olarak görev yapan Prof. Eralp, halihazırda İstanbul Politikalar Merkezi-Sabancı Üniversitesi-Stiftung Mercator Girişimi Uluslararası Danışma Konseyi üyesidir. Araştırma alanları arasında uluslararası ilişkiler teorileri, Avrupa Birliği genişleme süreci ve Türkiye-Avrupa ilişkileri, Avrupa komşuluk politikası, AB dış ve güvenlik politikaları bulunmaktadır.

E. FUAT KEYMAN 2024'te hayata veda ettiğinde İstanbul Politikalar Merkezi direktörü, Sabancı Üniversitesi kurumsallaşma ve toplumsal katkı süreçlerinden sorumlu rektör yardımcısı ve uluslararası ilişkiler profesörüydü. Küreselleşme, demokratikleşme, uluslararası ilişkiler, Türkiye-AB ilişkileri, Türk dış politikası ve sivil toplumun gelişimi konularında uzmanlaşmıştı. Akademik çalışmalarının yanı sıra 2002 yılından itibaren çeşitli gazetelerdeki köşe yazıları ve televizyon programları aracılığıyla küresel bağlamda Türkiye hakkında düşünce ve analizlerini topluma aktarmıştır. Sabancı Üniversitesi'ndeki görevi öncesinde, 2002-2010 yılları arasında Koç Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü ve 1994-2002 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde görev yapmış, ayrıca 1997 yazında Carleton Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Wellesley College ve Harvard Üniversitesi'nde doktora sonrası çalışmalarını tamamlamıştır. Keyman doktora derecesini uluslararası ilişkiler ve karşılaştırmalı siyaset üzerine Carleton Üniversitesi'nden, lisans ve yüksek lisans derecelerini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden almıştır.

ZERRİN TORUN Orta Doğu Teknik Üniversitesi uluslararası ilişkiler Bölümü'nde öğretim üyesidir. Doktora derecesini Sussex Üniversitesi'nden, yüksek lisans derecesini Manchester Üniversitesi'nden, lisans derecesini ODTÜ'den almıştır. İlgi alanları ve verdiği dersler Avrupa güvenliği ve AB/Türkiye dış politikası ve eleştirel güvenlik çalışmaları üzerinde yoğunlaşmaktadır. ODTÜ Avrupa Çalışmaları Merkezi'nin uluslararası çok-ortaklı projelerinde yer almış ve dış politikada Avrupalılaşma ve Türkiye ve AB ilişkileri üzerine yayınlar yapmıştır.

GALİP L. YALMAN Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olduktan sonra, İngiltere'de Southampton Üniversitesi'nde yüksek lisans, Manchester Üniversitesi'nde doktora derecelerini aldı. 2017 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nden emekli oldu. Yayınlanmış Türkçe, İngilizce ve Almanca makalelerinin yanı sıra biri telif, ikisi derleme üç kitabı bulunmaktadır: *Transition to Neoliberalism: The Case of Turkey in the 1980s* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2009) ve A. Saad-Filho ve G.L.Yalman (der.) *Economic Transitions to Neoliberalism in Middle Income Countries* (Londra, Routledge, 2010), G.L.Yalman, T.Marois, A.R. Güngen (der.) *The Political Economy of Financial Transformation in Turkey* (Londra, Routledge, 2019). Uluslararası ve karşılaştırmalı siyasal iktisat, devlet kuramları, siyasal iktidar-iş dünyası ilişkileri, finansallaşma ve hegemonya aygıtları olarak merkez bankaları, neoliberal dönemde emek-sermaye ilişkileri ve yoksullukla mücadele stratejileri ilgi alanları ve araştırma konularını oluşturmakta, bu alanlarda lisans ve lisansüstü düzeylerde çeşitli dersler vermeye devam etmektedir. Türk Sosyal Bilimler Derneği yönetim kurulu başkanı ve Galatasaray Spor Kulübü Divan Kurulu üyesidir.

E. Fuat Keyman'ın anısına saygıyla...

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ
DEVLET, DÜZEN VE DEĞİŞİM
ATİLA ERALP *9*

1 **HEGEMONİK İSTİKRAR, GÜÇ DENGESİ VE REALİZM**
ATİLA ERALP *21*

2 **HEGEMONSUZ İSTİKRAR: LİBERAL KURUMSALCI YAKLAŞIMIN DÜZEN MERKEZLİ DEĞİŞİM SORUNU**
ATİLA ERALP *55*

3 **SİYASAL İKTİSAT YAKLAŞIMLARI: DÜZENDEN DEĞİŞİM SORUNUNA**
ATİLA ERALP - GALİP L. YALMAN *91*

4 **TOPLUMSAL İNŞACILIK VE ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN DÖNÜŞÜMÜ: KİMLİK VE NORMLAR**
ZERRİN TORUN *125*

5 **FARKLILIKLARLA BİRLİKTE VAR OLMAK: FEMİNİZMLE KÖKTEN DÖNÜŞÜM**
ZERRİN TORUN *153*

6 **Avrupa-Merkezciliği ve Hiyerarşileri Aşmak: Küresel Postkolonyal Dönüşüm**
ZERRİN TORUN *181*

7 **Uluslararası İlişkiler Teorisinde Devleti Sorunsallaştırmak**
E. FUAT KEYMAN *211*

8 **Bugünün Doğasını Ontolojik Güvensizlik ve Radikal Belirsizlik Şekillendiriyor**
E. FUAT KEYMAN *249*

9 **Türkiye'deki Uluslararası İlişkiler Çalışmalarını Değişen Uluslararası Ortamda Yeniden Düşünmek**
ATİLA ERALP - E. FUAT KEYMAN *263*

GİRİŞ

DEVLET, DÜZEN VE DEĞİŞİM

ATİLA ERALP

Uzun zaman sonra uluslararası ilişkiler kuramı alanındaki üçüncü kitabımızı sizlere sunuyoruz. Teori alanında yıllar önce çalışmalara başladığımızda katkılarımızı üç kitap şeklinde planlamıştık: uluslararası ilişkilerde temel yaklaşımlar, uluslararası ilişkilerde temel kavramlar ve uluslararası ilişkilerde temel sorunlar. Bu katkılarımızdan ilki 1990'larda İletişim Yayınları'ndan *Devlet, Sistem ve Kimlik* başlığıyla basıldı. İkinci kitabımız ise yine İletişim Yayınları tarafından 2000'li yıllarda *Devlet ve Ötesi* başlığıyla yayımlandı. Bu yayınları yaparken arada bu kadar zaman boşluğu olacağını planlamamıştık. Ancak, ülkemizde ortak çalışmalarda ne yazık ki işbirliği sorunları yaşanabiliyor, biz de bu sorunlarla iç içe uzun bir dönem geçirdik ve sabırla uğraşmaya devam ettik. Bu sancılı dönemde üçüncü kitapla ilgili planımızdan vazgeçmedik. Teori alanındaki ortak çalışma grubumuz küçülerek de olsa çalışmalarına devam etti. Daha önceki kitaplarımızda katkılarda bulunan Atila Eralp ve Fuat Keyman bu çalışmamızda da katkılarını sürdürürken, Fuat Keyman'ın beklenmedik acı kaybı ile sarsıldık. Fuat'ın ayrılışı sonrası derin acılar yaşadığımız süreçte bu çalışmayı sürdürmenin Fuat'ı düşünmek ve anmak için anlamlı olacağını kavradık. Bu kitabımızda aramı-

za bu alanda katkılarda bulunan Zerrin Torun ve Galip L. Yalman da katıldılar. Uluslararası ilişkiler alanındaki temel sorunlar hakkındaki bu çalışmamız bu alana damga vuran "düzen-değişim" sorunu üzerinde yoğunlaşmayı amaçlamaktadır. Fuat Keyman için de uluslararası düzen ve değişim konuları her zaman öncelikli ilgi ve araştırma alanlarıydı. Bu nedenle Fuat'ı anmak için bu sorunlar üzerinde yoğunlaşmak ayrı bir anlam kazanmaktadır. Bu çalışmada amacımız uluslararası ilişkilerde son yıllarda artan Türkçe yayımlanmış kapsamlı kuramsal çalışmaların ötesine giderek uluslararası ilişkiler kuramlarında somut sorun alanı olan "düzen-değişim" konusunu incelemek ve uluslararası ilişkiler kuramlarını bu sorun çerçevesinde eleştirel bir şekilde değerlendirmektir.

Elinizdeki kitap planlamamız açısından çok gecikmiş olsa da uluslararası ortamın büyük bir çalkantıdan geçtiği bir döneme denk gelmektedir. Uluslararası ortam arka arkaya gelen çoklu kriz sürecinin savaşlarla iç içe geçtiği uzun süren çalkantılı zamanlardan geçmekte; bu ortam ise "düzen-değişim" sorunlarını ön plana çıkarmaktadır. 2000'lerin sonunda başlayan ekonomik kriz, göç dalgalarıyla ve COVID-19 salgınıyla uluslararası sistemde uzun zamandır yaşanan sorunları daha belirgin hale getirmiş, hem sistem-devlet hem de devlet-toplum ilişkilerindeki gerilimleri ortaya çıkarmıştır. Ukrayna Savaşı ve Ortadoğu bölgesine yayılan savaş tehlikesi ise toplumsal gerilimlerin önemli jeopolitik çalkantılara yol açtığını göstermektedir. Bu ortam bize krizlerin yarattığı toplumsal gerilimlerle jeopolitik gelişmeler arasındaki ilişkinin yakından anlaşılması ve incelenmesi gereğini göstermektedir. Daha önceki kitaplarımızda da sistem-devlet ve devlet-toplum ilişkilerine eğilmiş hem uluslararası sistemin hem de devlet-toplum ilişkilerinin nasıl değiştiğini ve uluslararası ilişkilerin hâkim paradigmalarının devlet-merkezli yaklaşımlarının toplum-merkezli değişim süreçlerini değerlendirmekteki sınırlılıklarını göstermeye çalışmıştık. Bu kuramsal çabalarımızda uluslararası ilişkiler alanının nasıl daha toplum-merkezli çoğulcu bir yapıya ihtiyacı olduğuna işaret etmiştik. Uluslararası

sistemin içinden geçtiği sancılı ve çalkantılı ortamında toplum-merkezli sorunlar çoklu-krizlerin etkisiyle belirgin hale gelmiş ve hem toplumları hem de uluslararası sistemi derinden etkilemeye başlamıştır. Uluslararası ilişkiler kuramları da bu çalkantılı süreci anlamak ve incelemek yönünde yoğunlaşmaktadırlar. Yaşadığımız dönem "düzen-değişim" konusunun temel sorun haline dönüşmesine yol açmaktadır.

Bu çalışmamızda, uluslararası ilişkiler disiplininde düzen odaklı yaklaşımlardan uluslararası değişim sorununu inceleyen yaklaşımlara doğru nasıl yol alındığı tarihsel süreç içerisinde ele alınacaktır. Soğuk Savaş ortamının hâkim paradigma olarak neden realizmi ön plana çıkardığı ve realizmin devlet ve güvenlik merkezli yaklaşımıyla nasıl ABD yönetiminde "uluslararası düzen" sorunu üzerinde yoğunlaştığı ve "değişim" sorununun incelenmesini göz ardı ettiği gözler önüne serilecektir. Bu yaklaşımı sorgulayan liberal kurumsalcı yaklaşım da "değişimi" incelerken, "düzen" ağırlıklı ve toplumsal değişmeleri ihmal eden bir bakış sergilemiş; incelemeleri, düzenin ne şekilde yeniden tesis edilebileceği noktasında yoğunlaşmıştır. Ancak, uluslararası ortamın özellikle 1970'lerden itibaren değişmeye başlaması uluslararası ilişkiler kuramlarını derinden etkilerken, hâkim paradigmaların "düzen" odaklı yaklaşımlarının eleştirilmesine yol açmıştır. Bu dönüşümde, ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğimiz gibi 1970'lerde uluslararası ortamın değişmesiyle birlikte uluslararası ilişkiler disiplinini etkileyen "siyasal iktisat" ağırlıklı yaklaşımların önemli etkisi oldu. Bu yaklaşımlar bir yandan toplumsal değişmeleri gündeme getirirken, diğer yandan da hâkim realist paradigmanın siyasal ve iktisadi gelişmeleri birbirinden ayıran bakışının sorgulanmasını sağladı. Çalışmamız, "değişim" sorununu ön plana çıkaran bu kırılmadan sonra Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle uluslararası ilişkiler disiplininin derinden etkilenme süreci üzerine de yoğunlaşacaktır. Soğuk savaşın sona ermesiyle hâkim paradigmaların "düzen" ve statüko ağırlıklı bakışlarının neden yoğun bir eleştiriyle karşılaştıkları hususu ayrıntılı incelenecektir. Bu ortamda uluslararası ilişkiler disiplininin "tarihsel-sosyolojik-kültürel" yaklaşımla-

rın "dönüştürücü" etkisi altına girmesi ve değişime ağırlık veren eleştirel bakışların ağırlığının artması dikkatleri çekmektedir. Değişim konusunu önceleyen bu yaklaşımların etkisiyle hâkim paradigmaların iç ve uluslararası siyasal gelişmeleri birbirinden ayıran bakışlarının daha derinden nasıl sorgulandığı ve toplumsal değişimlerin uluslararası gelişmeleri nasıl etkilediği önemle üzerinde duracağımız sorunların başında gelmektedir. Kitabımızda, uluslararası ilişkiler kuramlarının bu iki kırılma döneminde düzen ve değişim sorununa nasıl yaklaştıkları ayrıntılı ve eleştirel bir şekilde ele alınacaktır.

Çalışmamız, uluslararası ilişkiler disiplininin ve kuramlarının içinden geçtiğimiz sancılı ve çalkantılı uluslararası ortamda tekrar önemli bir meydan okuma ile karşı karşıya kaldığını ve bu ortamın "düzen-değişim" tartışmasını ön plana çıkardığını öne sürmektedir. Uluslararası sistemde 2008 yılından itibaren ekonomik kriz, göçmen krizi ve Brexit şeklinde arka arkaya yaşanan "çoklu-kriz" ortamından sonra uzun süren COVID-19 salgını toplumsal sorunları belirgin hale getirmiştir. Bu ortam aynı zamanda globalleşmenin artan etkisiyle uzun zamandır uygulanan neo-liberal iktisat politikalarının yarattığı toplumsal eşitsizliklerin de derinleştiğini göstermiştir. Çoklu krizlerle iç içe geçen savaş ortamı gündemi belirlemeye başlamıştır. Bu gelişmelerin etkisiyle uluslararası sistemde bir yandan popülist-otoriter eğilimler, diğer yandan güç kullanımına öncelik veren "tek-taraflı" uluslararası yönelişler artmaya başlamıştır. Kitabımızda, bu çalkantılı uluslararası ortamın uluslararası ilişkiler kuramlarını nasıl etkilediği ve bu ortamda "düzen-değişim" konusuna ne yönde yeni yaklaşımlar geliştirdikleri incelenecektir.

İletişim Yayınları'ndan daha önce yayınlanan kitaplarımızda uluslararası ilişkiler kuramlarında temel yaklaşımları incelerken, Türkiye'deki kuramsal çalışmaları değerlendirmemiştik. Bu kitabımızın son kısmında Fuat Keyman'la birlikte uzun zamandır tartıştığımız Türkiye'deki kuramsal çalışmaları da "düzen-değişim" sorunu çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlıyoruz. Türkiye'de uzun yıllar uluslararası ilişkiler yayınları

güncel konular üzerinde yoğunlaşmış; uluslararası ilişkiler kuramları göz ardı edilmiştir. İlk iki kitabımızda bu boşluğa işaret ederek, bu boşluğu kapsamlı bir şekilde uluslararası ilişkiler kuramlarındaki temel yaklaşım ve kavramları inceleyerek doldurmayı amaçlamıştık. Bu kitaplarımızın yayımlanmasından sonraki dönemde önemli sayıda uluslararası ilişkiler kuramı alanında yayının basıldığına şahit olduk. Bu çalışmalar uluslararası güncel gelişmelerin ve Türk dış politikasının daha kavramsal çerçevede anlaşılması ve incelenmesi açısından önemli katkılarda bulundular. Ancak, bu alanda birçok kapsamlı çalışma olmasına karşın, bu kitapta yoğunlaştığımız "düzen-değişim" sorunu gibi temel sorunları ayrıntılı inceleyen çalışmalar ortaya çıkmadı. Bu ortak çalışmamızdaki amacımız bu önemli tartışmayı okuyucularımızla paylaşırken, aynı zamanda da Türkiye'deki uluslararası ilişkiler çalışmalarının ağırlıklı olarak "düzen" odaklı olduğunu ve "değişim" konusunda önemli açmazları olduğunu göstermektir. Kitabın diğer bölümlerinde uluslararası ilişkiler kuramlarında ayrıntılı incelenen "düzen-değişim" sorununu Türkiye'deki uluslararası ilişkiler çalışmalarında da "üç kırılma" süreci üzerine yoğunlaşarak değerlendirmeyi amaçlıyoruz.

Kitabın ilk iki bölümünde Atila Eralp, uluslararası ilişkiler alanında hâkim paradigmalar olan realizm ve liberal kurumsalcı yaklaşımların "düzen-değişim" sorununa nasıl yaklaştıklarını eleştirel bir şekilde incelemektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra "Amerikan sosyal bilimi" olarak gelişen uluslararası ilişkiler disiplininin temel yaklaşımı olarak ortaya çıkan realizm, bu disiplinin temel çalışma alanlarını ve sorunlarının belirlenmesinde ABD'nin temel çıkarlarına öncelik tanıyarak "uluslararası düzen" konusuna özel ağırlık verdi. Realistlerin bu bakışının uluslararası ortam değişse de nasıl sürdürdükleri bu bölümde ayrıntılı ele alınmaktadır. Devlet ve güç ilişkilerini temel alan realizmin farklı tanımlamalarında esas olanın düzen ve statükonun korunması olduğu, değişim sorunu incelense bile, değişimin geçici bir süreç şeklinde anlaşıldığı vurgulanmaktadır. Realizmi eleştiren liberal kurumsalcıların da

"değişim" sorununa yaklaşımlarının açmazlarla dolu olduğu kitabın ikinci bölümünde incelenmektedir. 1970'lerde uluslararası sistemin önemli bir değişim sürecinden geçtiğinden hareket eden liberal kurumsalcı kuramcılar; incelemelerini, düzenin nasıl tesis edilebileceği noktasında yoğunlaştırmışlardır. Bu yaklaşımda değişimin nasıl geçici bir süreç olarak anlaşılırken, düzen ve istikrarın sağlanmasının realistlerden farklı olarak hegemonya olmadan da mümkün olabileceği görüşünün dile getirildiği gözler önüne serilecektir. Hem realistlerin hem de liberal kurumsalcıların "düzen-değişim" sorunu üzerine yaklaşımları Soğuk Savaş, Soğuk Savaş sonrası ve son çalkantılı dönemde ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

Kitabın üçüncü bölümünde Atila Eralp ve Galip L. Yalman ortak katkıları iki alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde siyasal iktisat yaklaşımlarının hâkim paradigmaların düzen-merkezli yaklaşımlarını nasıl sorguladıkları ve "değişim" konusunu sorgulamalarının merkezine nasıl yerleştirdikleri incelenecektir. Bu yaklaşımların uluslararası ilişkiler disiplininin kabuk değiştirmesine ve "Amerikan sosyal bilimi" şeklinde nitelendirilen disiplinin Üçüncü Dünya ülkelerinin, özellikle Latin Amerikalı araştırmacıların katkılarıyla daha kapsayıcı bir yapıya yönelmesine dikkat çekilecektir. Uluslararası ilişkiler disiplininin dışladığı siyasal iktisat yaklaşımlarının realizm ve liberal kurumsalcı hâkim yaklaşımların üzerinde de etkili oldukları ve onların da ister istemez değişim konusuna eğilmelerine yol açtıkları gözler önüne serilecektir. İkinci alt bölümde ise uluslararası İlişkiler disiplininde 1970'lerde "dönüştürücü" etkide bulunan siyasal iktisat yaklaşımlarından öte, disiplin temelli yaklaşımların ötesine geçmeyi amaçlayan eleştirel uluslararası siyasal iktisat yaklaşımları ele alınacaktır. Dünya kapitalist sisteminde, 1970'lerde yaşanan kriz sürecinde, 1950 ve 1960'ların Soğuk Savaş düzeni sarsılırken, hâkim paradigmaların ekonomi ve siyaset ile iç ve dış yapılar arasında kesin ayrımlar yapan ve "düzeni" önceleyen yaklaşımları da sorgulanmaya başlanmıştı. Bu sorgulama sürecinde ilk aşamada kendisini "uluslararası siyasal iktisat" olarak tanımlayan bir

akımın uluslararası ilişkiler disiplini kapsamında kendine bir yer edinmesi ve kendi içinde farklı ekollerin oluşması gözlenirken, zaman içinde, özellikle neoliberalizmin hegemonik bir nitelik kazanması ile birlikte 1980'li yıllardan itibaren, "anaakım uluslararası siyasal iktisadı" eleştiren ve kendini "eleştirel uluslararası siyasal iktisat" olarak tanımlayan bir başka akımın da giderek ağırlık kazandığı gözlenmektedir. Her iki akımın ortak özelliği, siyaset-ekonomi ilişkisini yeniden düşünmek gerektiğini vurgulamaları olmakla birlikte, söz konusu ilişkinin nasıl kavramsallaştırılması konusunda önemli bir yöntemsel ayrışmanın da ortaya çıktığını belirtmek gerekir. Siyasal alan ile ekonomik alan, ya da devlet ile piyasa arasındaki ilişkilerin dışsal ya da içsel ilişkiler temelinde mi incelenmesi gerektiği, söz konusu yöntemsel ayrışmanın belirleyici unsuru olarak irdelenecektir. Bunun yanı sıra, değişimin kapitalist düzenin kendi içinde gerçekleştirilecek belirli değişikliklerle sınırlı kalması ya da sistemsel dönüşümleri hedeflemesi bir başka tartışmalı ayrışma konusu olarak irdelenecektir.

Kitabın bundan sonraki üç bölümünde Zerrin Torun değişim sorununu dile getiren "sosyolojik dönüş" şeklinde nitelediğimiz kritik dönüşüm sürecinin önemli kuramlarını incelemeye yönelmektedir. Zerrin Torun, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle uluslararası ilişkiler disiplininde yükselen ve bu dönüşü yansıtan inşacılık, feminizm ve postkolonyalizm kuramlarını ele alarak bu kuramların değişime nasıl yaklaştıklarına odaklanmaktadır. Toplumsal inşacılık bölümünde gerçekliğe dair koşullu ve kısmi iddialarda bulunulabileceğini iddia eden geleneksel inşacılık akımı odak noktasıdır. Bu bölümde inşacılığın ilkelerini ve öne sürdüğü eylem kuramlarını sunduktan sonra uluslararası ilişkiler alanında değişimi inceleyen inşacı çalışmalardan örnekler verilecektir. İnşacılar için çıkarlar, aktörlerin toplumsal kimliklerinin bir sonucudur ve değişkendir. Kimliklerin ve çıkarların değişimi kurumsal yapılarla etkileşim sonucunda meydana gelir. Bu yönüyle inşacılık uluslararası ilişkilerde değişimin mümkün olduğunu ortaya koymasıyla öncü bir rol üstlenmiştir.